

Prof. dr Sunčica Milutinović¹
Prof. dr Željko Vojinović²

NOVI RAČUNOVODSTVENI PRISTUP ZA UGOVORE O OSIGURANJU PREMA IZMENJENOJ PROFESIONALNOJ REGULATIVI

STRUČNI RAD

Apstrakt

Uvođenjem novog regulatornog standarda *MSFI 17 – Ugovori o osiguranju*, delatnost osiguranja je pre dve godine pretrpela značajne promene na polju finansijskog izveštavanja. Cilj rada jeste upoznavanje s novim pristupom u računovodstvenoj praksi ugovora o osiguranju. U radu je objašnjena priroda promena koje su uvedene novom regulativom, uticaj promena na iskazivanje pojedinih bilansnih pozicija u finansijskim izveštajima, kao i efekti promena na transparentnost, uporedivost i korisnost finansijskih informacija koje služe zainteresovanim stranama za procenu poslovanja i rizika kojima su osiguravajuće kuće izložene u obavljanju svoje delatnosti. Najznačajnije promene desile su se u oblasti grupisanja ugovora o osiguranju i primenljivosti zahteva standarda na grupe ugovora, priznavanja prihoda, vrednovanja obaveza iz ugovora o osiguranju, prezentacije sadašnje i buduće dobiti, kao i iskazivanja i obelodanjivanja pojedinih pozicija u finansijskim izveštajima. Rad je prvenstveno namenjen teoretičarima i praktičarima u oblasti osiguranja, finansija

¹ Vanredni profesor, Ekonomski fakultet u Subotici, Univerzitet u Novom Sadu, e-mail: suncica.milutinovic@ef.uns.ac.rs, <https://orcid.org/0000-0002-2155-602X>.

² Vanredni profesor, Ekonomski fakultet u Subotici, Univerzitet u Novom Sadu, e-mail: zeljko.vojinovic@ef.uns.ac.rs, <https://orcid.org/0000-0002-2685-5504>.

Rad primljen: 24.2.2025.

Rad prihvaćen: 24.6.2025.

i računovodstva, kao i svim zainteresovanim stranama koje koriste informacije iz finansijskih izveštaja osiguravajućih kompanija.

Ključne reči: *regulativa, osiguravajuća kuća, finansijski rizik, finansijski izveštaji, obaveze, ugovorna marža usluge.*

I Uvod

Intenzivan proces ukupnjavanja kapitala, konsolidacije u osiguranju, digitalizacije i automatizacije poslovnih procesa neke su od promena u poslovanju osiguravajućih kuća koje su nastupile pod uticajem usporavanja rasta globalne ekonomije, inflatornih pritisaka, geopolitičkih događaja, prirodnih katastrofa, pandemije kovida 19 i pooštavanja regulative.³ Budući da regulatorni okvir u velikoj meri utiče na razvoja tržišta osiguranja, tokom poslednje decenije sprovedeno je nekoliko važnih promena u regulativi koje se odnosi na poslovanje društava za osiguranje⁴. Jedna od njih jeste donošenje *MSFI 17 – Ugovori o osiguranju*, novog međunarodnog standarda koji uspostavlja principe za priznavanje, odmeravanje, prezentaciju i obelodanjivanje ugovora o osiguranju.

Set Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja (skraćeno MSFI), koje donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (skraćeno IASB), primenjuje se u Republici Srbiji od 1. januara 2004. godine. MSFI su sastavni deo međunarodne računovodstvene regulative koja je po Zakonu o računovodstvu⁵ obavezna za primenu kod velikih pravnih lica, pravnih lica koja imaju obavezu sastavljanja konsolidovanih finansijskih izveštaja, javnih društava i društava koja se pripremaju da postanu javna, a u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište kapitala, nezavisno od veličine.

Poslednji donet i aktivno u primeni od 1. januara 2023. godine jeste ranije pomenut standard *MSFI 17 – Ugovori o osiguranju*. MSFI 17 je zamišljen od strane IASB kao jedan računovodstveni model za sve ugovore o osiguranju u svih 168 MSFI jurisdikcijama širom sveta koje primenjuju set MSFI. Primena MSFI 17 bi trebalo da obezbedi više korisnih i transparentnijih informacija, kao i bolju informisanost o profitabilnosti osiguravajućih kuća. MSFI 17 pruža dosledne principe za sve aspekte računovodstvene prakse ugovora o osiguranju. On uklanja nedoslednosti koje su postojale ranije i omogućuje investitorima, analitičarima i drugim eksternim korisnicima finansijskih izveštaja da smisleno uporede kompanije, ugovore i delatnosti.

MSFI 17 je najavljen kao prvi istinski Međunarodni standard finansijskog izveštavanja za ugovore o osiguranju. On je zamenio *MSFI 4 – Ugovori o osiguranju*,

³ Jelena Kočović et al., „Pravci razvoja tržišta osiguranja“, *Tokovi osiguranja*, br. 3/2024, 546.

⁴ *Ibidem*, 545.

⁵ Zakon o računovodstvu, *Službeni glasnik RS*, br. 73/2019 i 44/2021 – dr. zakon, čl. 24.

koji je, kada je objavljen pre 17 godina, najavljen kao privremeni standard koji bi u nekom skorijem vremenu bio zamenjen standardom MSFI 4 Faza II, kasnije preimenovan u MSFI 17. Prvobitno, datum stupanja na snagu dugonajavljanog MSFI 17 bio je određen za 1. januar 2021. godine. Međutim, u junu 2020. godine IASB je odlučio da odloži datum stupanja na snagu MSFI 17 za 1. januar 2023. godine.

Osnovi cilj donošenja MSFI 17 bio je povećana transparentnost u finansijskom izveštavanju osiguravajućih kuća i pružanje relevantnih informacija koje verno predstavljaju ugovore o osiguranju. Do rasta transparentnosti dolazi kada osiguravajuće kuće, primenjujući odredbe MSFI 17, vrednuju ugovore o osiguranju koristeći ažurirane procene i pretpostavke koje odražavaju vremenske tokove gotovine i svaku neizvesnost u vezi sa ugovorima o osiguranju. Na osnovu informacija iz izveštaja, korisnici finansijskih izveštaja osiguravajućih društava procenjuju efekat koji ugovori o osiguranju imaju na finansijski položaj, finansijske performanse i tokove gotovine ovih društava. Pružajući jasniju sliku obaveza i profila rizika kojima su izložene osiguravajuće kuće, primenom MSFI 17 može se poboljšati poverenje tržišta, što potencijalno dovodi do nižih troškova kapitala. MSFI 17 je doneo veću preciznost i usklađenost u načinu vrednovanja ugovora o osiguranju i načinu prezentacije rezultata, što omogućuje vertikalnu uporedivost i harmonizaciju u finansijskom izveštavanju osiguravajućih kuća u svim MSFI jurisdikcijama.

U delokrugu MSFI 17 definisano je da se standard primenjuje na ugovore o osiguranju i ugovore o reosiguranju koje entitet emituje, ugovore o reosiguranju koje entitet drži, kao i na investicione ugovore sa obeležjima diskrecionog učešća koje entitet emituje, pod uslovom da on takođe emituje i ugovore o osiguranju.⁶ Dakle, MSFI 17 se odnosi isključivo na računovodstvenu praksu ugovora o osiguranju, dok je računovodstvo osiguravajućih kompanija uređeno drugim propisima iz oblasti međunarodne i zakonske regulative. IASB je bio stava da je optimalno rešenje da se standard dodeli samo delatnosti osiguranja, a ne entitetu (osiguravajućoj kući) kao celini. Stoga se MSFI 17 primenjuje na sve ugovore o osiguranju koji su uključeni u njegov delokrug tokom ugovora, bez obzira na prirodu tih ugovora.⁷ Zbog toga se u MSFI 17 koristi termin „računovodstvena praksa ugovora o osiguranju“, a ne termin „računovodstvo osiguravajućih kuća“.

Uvođenje MSFI 17, kao i kod bilo kog drugog novog MSFI, podrazumeva značajne izazove i dovodi do povećanja troškova osiguravajućih društava u pogledu prilagođavanja softvera i IT sektora, razvoja novih vrsta alata, promena u ključnim indikatorima performansi, ažuriranja internih procedura, izdataka za obuku i edukaciju

⁶ Rada Stojanović et al., *Primena Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja*, Računovodstvo d.o.o., Beograd, 2019, 514.

⁷ Omar Alhawtmeh, „The Impact of IFRS 17 on the Development of Accounting Measurement and Disclosure, in Addition to Improving the Quality of Financial Reports, Considering Compliance with the Requirements of IFRS 4 – Jordanian Insurance Companies-Field Study“, *Sustainability*, Vol. 2023, No. 15, 8612, 7.

zaposlenih. S druge strane, dolazi do povećanja kvaliteta finansijskih izveštaja. Dahiyata i Owaisa⁸ u svom istraživanju dokazuju da je očekivani uticaj primene MSFI 17 na kvalitet finansijskih izveštaja značajan i pozitivan, pogotovo u delu uporedivosti finansijskih izveštaja, vernog predstavljanja i relevantnosti. Navedenim istraživanjem je takođe utvrđeno da se primenom MSFI 17 objedinjuje procena nezarađene dobiti na početku ugovora o osiguranju, što omogućuje poređenje različitih osiguravajućih društava, a priznavanje prihoda i rashoda osiguravajućih društava pruža mogućnost poređenja i sa ostalim delatnostima.

Stoga se može zaključiti da poboljšanje kvaliteta finansijskog izveštavanja, bolje upravljanja rizikom i ostale dugoročne koristi od primene MSFI 17, u sinergiji svog dugoročnog delovanja treba da nadmaše početne troškove primene, shodno troškovnom ograničenju⁹ za korisno finansijsko izveštavanje.

II Novine u MSFI 17 u odnosu na prethodnu regulativu

Uvođenje MSFI 17, kako je gore navedeno, donelo je niz prednosti i poboljšanja. Kako bi se iste lakše razumele i bolje identifikovale, neophodno je izvršiti konkretno poređenje novina sadržanih u MSFI 17 sa prethodnim *MSFI 4 – Ugovori o osiguranju*. Značajne novine čine unapređenja na polju uporedivosti, transparentnosti i korisnosti informacija, zatim uvođenje grupisanja ugovora o osiguranju, kao i tri modela vrednovanja obaveza iz ugovora o osiguranju.

1. Razlike između MSFI 4 i MSFI 17

Ključne izmene u MSFI 17 u odnosu na MSFI 4 su:¹⁰

- Prihodi od osiguranja više ne uključuju depozite, nego samo usluge.
- Prihodi se priznaju kada su zarađeni (tržišno verifikovani), a rashodi kada nastanu. Na taj način priznavanje prihoda bolje je usklađeno s drugim MSFI i drugim delatnostima.
- Prezentacija rashoda od finansiranja osiguranja sa odgovarajućim prihodima.
- Omogućeno je pojednostavljeno merenje nekih kratkoročnih ugovora o osiguranju.

⁸ Ahmad Dahiyata, Walid Owaisa, „The expected impact of applying IFRS (17) insurance contracts on the quality of financial reports”, *Accounting*, Vol. 2021, No. 7, 581–590.

⁹ IASB, Conceptual Framework for Financial Reporting, 2018, 2.39-2.43, dostupno na adresi: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/conceptual-framework-for-financial-reporting.pdf> pristupljeno 05. 01. 2025.

¹⁰ Darrel Scott, Najnovije informacije o IFRS-ima za regulatore: IFRS 17 – Ugovori o osiguranju, 13-14. 12. 2021, dostupno na adresi: <https://cfrr.worldbank.org/sites/default/files/2021-12/4.%20%20IFRS%2017%20Regulation-new%20BCS.pdf> pristupljeno 2. 1. 2025.

- Primenljivost zahteva standarda na grupu ugovora, a ne samo na pojedinačne ugovore.
- Posebna prezentacija dva izvora za ostvarenje dobiti, odnosno posebno prezentacija i priznavanje dobiti po osnovu pružanja usluga iz ugovora o osiguranju.

Detalniji prikaz razlika u pogledu uporedivosti, transparentnosti i korisnosti informacija između starog i novog standarda sledi u uporednim tabelama 1 i 2 u nastavku teksta.

Tabela 1. Razlike između MSFI 4 i MSFI 17 u pogledu uporedivosti¹¹

MSFI 4 – nedostatak uporedivosti	MSFI 17 – dosledan okvir
<i>Uporedivost između kompanija u različitim zemljama</i>	
Računovodstvena praksa ugovora o osiguranju značajno je varirala između kompanija koje posluju u različitim zemljama.	Kompanije dosledno primenjuju računovodstvenu praksu na sve ugovore o osiguranju.
<i>Uporedivost između ugovora o osiguranju</i>	
Neke multinacionalne kompanije su konsolidovale svoje filijale koristeći različite računovodstvene politike za istu vrstu ugovora o osiguranju zaključenih u različitim zemljama.	Multinacionalna kompanija dosledno meri ugovore o osiguranju unutar grupe, što olakšava poređenje rezultata po proizvodu i po geografskom području.
<i>Uporedivost između delatnosti</i>	
Neke kompanije su priznavale gotovinu ili primljene depozite kao prihod. Ovo se razlikovalo od računovodstvene prakse u drugim delatnostima, pogotovo u bankarstvu i upravljanju investicijama.	Prihod odražava samo obezbeđeno osiguranje i isključuje komponente depozita, kao u bilo kojoj drugoj delatnosti.

Tabela 2. Razlike između MSFI 4 i MSFI 17 u pogledu transparentnosti i korisnosti informacija¹²

MSFI 4 – malo transparentnih ili korisnih informacija	MSFI 17 – transparentnije i korisnije informacije
<i>Podaci o vrednostima obaveza osiguranja</i>	
Neke kompanije su vrednovale ugovore o osiguranju koristeći zastarele informacije.	Kompanije vrednuju ugovore o osiguranju po tekućoj (sadašnjoj) vrednosti.
Neke kompanije nisu uzimale u obzir vremensku vrednost novca prilikom merenja obaveza i potraživanja.	Kompanije prikazuju vremensku vrednost novca u procenjenim isplataama za izmirenje nastalih potraživanja.

¹¹ Prilagođeno prema: IFRS Foundation, IFRS Standards Fact Sheet, 2017, dostupno na adresi: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/insurance-contracts/ifrs-standard/ifrs-17-factsheet.pdf> pristupljeno 11. 2. 2025.

¹² *Ibidem*.

Neke kompanije su vrednovalе ugovore o osiguranju na osnovu vrednosti svog investicionog portfelja.	Kompanije vrednuju svoje ugovore o osiguranju samo na osnovu obaveza koje su nastale ovim ugovorima.
<i>Informacije o profitabilnosti</i>	
Neke kompanije nisu davale dosledne informacije o izvorima dobiti od ugovora o osiguranju.	Kompanije pružaju dosledne informacije o komponentama sadašnje i buduće dobiti od ugovora o osiguranju.
Mnoge kompanije su obezbeđivale alternativne mere učinka (koje ne spadaju u profesionalnu regulativu) da bi dopunile informacije dobijene primenom MSFI 4, kao što su informacije o ugrađenoj vrednosti (EV).	Kompanije i korisnici finansijskih izveštaja koriste manje mera koje nisu u domenu profesionalne regulative tako da dopunske informacije omogućuju značajnija poređenja.

Naročito se naglašavaju informacije o budućoj dobiti koju MSFI 17 uvodi u obliku ugovorne marže usluge. Prema MSFI 17, dobit se ne priznaje pri početnom priznavanju ugovora. Umesto toga, svaki višak tokova gotovine za ispunjenje obuhvaćen je stavkom u bilansu stanja pod nazivom ugovorna marža usluge.¹³ U II poglavlju u tački 2. *Ostali modeli vrednovanja obaveza* biće više reči o ugovornoj marži usluge.

2. Uvođenje grupisanja ugovora o osiguranju

Ugovori o osiguranju daleko su neizvesniji od drugih ugovora iz kojih proističu usluge. Rizici osiguranja predstavljaju suštinu ugovora o osiguranju. Ako se ugovorom na društvo za osiguranje prenose samo finansijski rizici bez rizika osiguranja, onda se ne radi o ugovoru o osiguranju, s obzirom na to da neki ugovori o osiguranju na početku ne prenose rizike osiguranja na osiguravajuće društvo, već ih prenose kasnije, na osnovu sadašnje vrednosti koristeći diskontne stope.¹⁴ U zavisnosti od toga da li je šteta isplaćena, bilo koji pojedinačni ugovor o osiguranju mogao bi rezultirati dobitkom ili gubitkom, ali ishod toga nije poznat u trenutku emitovanja ugovora. U cilju prevazilaženja te neizvesnosti, MSFI 17 zahteva grupisanje, odnosno agregaciju ugovora o osiguranju. To grupisanje ugovora se radi samo u računovodstvene svrhe, te neće imati uticaja na ukupan rezultat ugovora na kraju perioda, nego samo na nastanak rezultata tokom vremena.

Grupisanje ugovora o osiguranju podrazumeva svrstavanje emitovanih ugovora u više portfelja. Svaki portfelj treba da sadrži ugovore koji podležu sličnim

¹³ Björn Widing, Jimmy Jansson, „Valuation Practices of IFRS 17”, Royal Institute of Technology, School of Engineering Sciences, Stockholm, Sweden, 2018, 2.

¹⁴ Omar Alhawtmeh, „The Impact of IFRS 17 on the Development of Accounting Measurement and Disclosure, in Addition to Improving the Quality of Financial Reports, Considering Compliance with the Requirements of IFRS 4—Jordanian Insurance Companies-Field Study”, *Sustainability*, Vol. 2023, No. 15, 8612, 23.

rizicima, a kojima se zajedno upravlja (tzv. linije proizvoda). MSFI 17 preporučuje da se svaki portfelj dalje grupiše prema vremenskom aspektu, odnosno po godinama kada su ugovori emitovani. Dalje raščlanjavanje podrazumeva da se svaki skup ugovora o osiguranju deli na najmanje tri podgrupe prema riziku: štetni (neprofitabilni) ugovori prilikom početnog priznavanja,¹⁵ očekivano profitabilni ugovori, ugovori za koje postoji značajna mogućnost da naknadno postanu štetni, preostali ugovori. Navedena agregacija je neophodna zbog određivanja ukupnog procenjenog gubitka štetnih ugovora koji treba da bude priznat u bilansu uspeha na teret rezultata kako bi se gubitak u tekućem periodu umanjio ili izbegao.¹⁶

3. Novine u prezentaciji finansijskih izveštaja

Prezentacija bilansa uspeha predstavlja potpunu novinu u odnosu na tradicionalni način prezentovanja rezultata osiguravajuće kuće. Novina je u tome da polisirane premije, koje su najčešće predstavljale prvu liniju bilansa uspeha, tj. prihoda od osiguranja, više nisu na taj način prezentovane, niti uopšte vidljive u bilansu uspeha. Polisirane premije i očekivane štete i troškovi obračunati su u okviru vrednovanja samog ugovora, tako da razlika između tih prihoda i rashoda jeste u stvari projekcija budućeg profita, tj. ugovorna marža usluge koja je merodavno priznata kroz rezultat tokom ugovora¹⁷.

U bilansu uspeha je zahtevano posebno iskazivanje **rezultata usluga osiguranja**. Stoga osiguravajuća kompanija iskazuje u bilansu uspeha prihode i troškove usluga osiguranja koji proizlaze iz grupa emitovanih ugovora o osiguranju, gde troškovi obuhvataju nastale štete i druge nastale troškove usluga osiguranja. Prihodi od ugovora o osiguranju priznaju se na osnovu pružanja usluga osiguranja, a ne na osnovu prijema premija. Taj pristup usklađuje priznavanje prihoda s realizacijom obaveza osiguravajuće kuće, kao što je to slučaj i u ostalim delatnostima¹⁸. Prihodi i troškovi usluga osiguranja isključuju sve komponente ulaganja. Kompanija neće prikazati premije u bilansu uspeha ako te informacije nisu u skladu s prikazanim prihodima.¹⁹

¹⁵ MSFI 17 (par. 47) definiše da je ugovor o osiguranju štetan kada svi gotovinski tokovi na dan početnog priznavanja čine neto odliv. Taj gubitak se odmah priznaje u bilansu uspeha.

¹⁶ Rastko Filipović, Šta nam donosi standard MSFI 17? 15. 6. 2022, dostupno na adresi: <https://bonitet.com/sta-nam-donosi-standard-msfi-17/> pristupljeno dana 24. 1. 2025.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Harry Nikolaou, An Introduction to IFRS 17, 15. 7. 2024, dostupno na adresi: <https://www.addactis.com/blog/ifrs17-definitions>, pristupljeno dana 17. 1. 2025.

¹⁹ IFRS Foundation, IFRS 17 Insurance Contracts, par. 83–85, dostupno na adresi: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/ifrs-17-insurance-contracts.pdf?bypass=on>, pristupljeno dana 21. 1. 2025.

Prihodi ili rashodi od finansiranja osiguranja obuhvataju promenu knjigovodstvene vrednosti grupe ugovora o osiguranju koja proizilazi iz:²⁰

- efekta vremenske vrednosti novca i promene vremenske vrednosti novca; i
- efekta promena u pretpostavkama koje se odnose na finansijski rizik; ali
- uz isključivanje svih takvih promena za grupe ugovora o osiguranju s direktnim učesćem koje bi korigovale ugovornu maržu usluge (jer su ove promene već sastavni deo troškova usluga osiguranja).

Osiguravajuća kuća, kreirajući računovodstvene politike, odlučuje između uključivanja u bilans uspeha svih prihoda ili rashoda od finansiranja osiguranja za izveštajni period ili raščlanjivanja između iznosa prikazanog u bilansu uspeha i iznosa prikazanog u ostalom sveobuhvatnom rezultatu (engl. *Other Comprehensive Income – OCI*).²¹

Bilans stanja se nije suštinski promenio u svojoj strukturi. U aktivni i dalje najznačajniju poziciju čine ulaganja, koja se sada vrednuju primenom odredaba *MSFI 9 – Finansijski instrumenti* (koji za osiguravajuće kuće stupa na snagu istovremeno kada i *MSFI 17* i odnosi se na priznavanje i merenje finansijske imovine). U aktivni više nema nedospelih potraživanja za premiju (kada su u pitanju neživotna osiguranja) i razgraničenih troškova nabavke. Naime, deo troškova nabavke koji se odnose na buduće obračunske periode razgraničava se kroz poziciju razgraničeni troškovi nabavke u aktivni. U pasivi su i dalje najzastupljenije obaveze iz ugovora o osiguranju.²² Te obaveze se mere na osnovu trenutnih procena budućih novčanih tokova, diskontovanih na sadašnju vrednost i prilagođenih riziku. To omogućava precizniji prikaz finansijske pozicije osiguravajućeg društva.²³

Zahtevi za prezentacijom prema *MSFI 17* u dva osnovna finansijska izveštaja prikazani su u okviru Tabele 3, koja sledi u nastavku.

Tabela 3. Zahtevi za prezentacijom u finansijskim izveštajima prema *MSFI 17*

Bilans uspeha prema <i>MSFI 17</i>	Bilans stanja prema <i>MSFI 17</i>
Odvojeno prikazivanje rezultata:	Odvojeno prikazivanje u aktivni:
- Rezultat usluga osiguranja (razlika između poslovnih prihoda od osiguranja i rashoda od usluga osiguranja)	- Ugovori o osiguranju koji su emitovani kao imovina
- Prihodi ili rashodi od finansiranja osiguranja	- Ugovori o reosiguranju koji su imovina
Odvojeno prikazivanje prihoda ili rashoda:	Odvojeno prikazivanje u pasivi:

²⁰ *Ibid.*, par. 87.

²¹ *Ibid.*, par. 88–90.

²² Andreja Radić Blažin, „Nova era računovodstva u osiguranju: Međunarodni računovodstveni standard finansijskog izveštavanja 17“, *Hrvatski časopis za osiguranje*, br. 6/2022, 49.

²³ Harry Nikolaou, An Introduction to IFRS 17, 15. 7. 2024, dostupno na adresi: <https://www.addactis.com/blog/ifrs17-definitions> pristupljeno dana 17. 1. 2025.

Bilans uspeha prema MSFI 17	Bilans stanja prema MSFI 17
- Prihodi ili rashodi iz ugovora o reosiguranju	- Ugovori o osiguranju koji su emitovani kao obaveze
- Prihodi ili rashodi od emitovanih ugovora o osiguranju	- Ugovori o reosiguranju koji su obaveze

Poboljšani zahtevi za obelodanjivanje, koji prate MSFI 17, obezbeđuju da osiguravajuće kuće daju detaljne i korisne informacije o iznosima priznatim u finansijskim izveštajima. Poboljšana obelodanjivanja će dovesti do veće transparentnosti u finansijskim izveštajima, pomažući zainteresovanim stranama da razumeju finansijski učinak osiguravača i njegovu izloženost riziku, kao i da procene uticaj koji ugovori o osiguranju imaju na finansijsku poziciju, performanse i tokove gotovine osiguravajuće kuće. Poboljšana obelodanjivanja podrazumevaju da napomene uz finansijske izveštaje sadrže kvalitativne i kvantitativne informacije o:²⁴

- iznosima priznatim u finansijskim izveštajima koji proizlaze iz ugovora o osiguranju;
- značajnim procenama i promenama u tim procenama koje su posledica primene MSFI 17; i
- prirodi i obimu rizika koji proizlaze iz ugovora o osiguranju.

III Modeli vrednovanja obaveza iz ugovora o osiguranju

Prema MSFI 17, inicijalno priznavanje ugovora o osiguranju nastaje najranije od početka perioda pokrića ili na datum dospeća prve uplate, odnosno od datuma kada činjenice/okolnosti ukazuju da je ugovor štetan. Prestanak priznavanja ugovora o osiguranju nastupa kada je obaveza izvršena, otkazana ili istekla, odnosno kada su ispunjene određene modifikacije uslova iz ugovora.²⁵

U pogledu vrednovanja obaveza, MSFI 17 pravi razliku između obaveza koje proističu iz događaja pokrivenih zarađenom premijom (obaveze za nastala potraživanja, engl. *Liability for Incurred Claims – LIC*) i događaja za koje se očekuje da će nastati između datuma bilansa stanja i kraja ugovora (obaveze za preostala pokrića, engl. *Liability for Remaining Coverage – LIRC*). Koji god model vrednovanja da se primeni, obaveze za nastala potraživanja će biti iste, dok će izbor modela uticati samo na proračun obaveza za preostala pokrića.²⁶

²⁴ IFRS Foundation, IFRS 17 Insurance Contracts, par. 93, dostupno na adresi: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/ifrs-17-insurance-contracts.pdf?bypass=on>, 21. 1. 2025.

²⁵ Mogomotsi Phage, Introduction to IFRS 17, 17. 5. 2021, dostupno na adresi: https://www.munichre.com/content/dam/munichre/contentlounge/website-pieces/documents/Introduction-to-IFRS-17-May2021-LIMA-MoG.pdf/_jcr_content/renditions/original/Introduction-to-IFRS-17-May2021-LIMA-MoG.pdf 29. 1. 2025.

²⁶ Detaljnije videti u: Vienna Insurance Group and KPMG, 10 Questions regarding IFRS 17, dostupno na adresi: <https://group.vig/media/i2ljz52m/10-questions-regarding-ifrs-17-kpmg-and-vig.pdf> pristupljeno

Tri modela vrednovanja obaveza iz ugovora o osiguranju koje MSFI 17 propisuje su:

- a) Opšti model vrednovanja obaveza (engl. *General Measurement Model – GMM*), koji se zove još i pristup temeljen na „gradivnim blokovima“ (engl. *Building Blocks Approach – BBA*);
- b) Model varijabilne naknade (engl. *Variable Fee Approach – VFA*);
- c) Model alociranih premija (engl. *Premium Allocation Approach – PAA*).

Opšti model je podrazumevani model za vrednovanje obaveza iz ugovora o osiguranju. Za ugovore sa periodom pokrića kraćim od jedne godine, postoji mogućnost izbora modela alociranih premija, kao pojednostavljenog modela merenja. Za ugovore s karakteristikama direktnog učešća obavezna je primena modela varijabilne naknade.

1. Opšti model vrednovanja obaveza

Kada je posredi stvarna vrednost ugovora o osiguranju pod delokrugom MSFI 17, osiguravajuća kuća bi trebalo da utvrdi koji modeli su, od tri postojeća, primenljivi. Podrazumevana je primena **opšteg modela vrednovanja obaveza**, koji pretpostavlja da će se obaveze iz osiguranja meriti u visini očekivanih budućih novčanih tokova, svedenih na sadašnju vrednost primenom relevantnih tržišnih stopa, uvećanih za korekciju za nefinansijski rizik i ugovornu maržu usluge.²⁷ Pristup „gradivnih blokova“, što predstavlja drugi naziv tog modela, zahteva od kompanija da odvojeno mere komponente ugovora o osiguranju, kao što su verovatnoća šteta, vremenska vrednost novca i prilagođavanje rizika. Taj pristup ima za cilj da pruži precizniji odraz vrednosti ugovora o osiguranju i rizika povezanih s njima.²⁸ Opšti model vrednovanja obaveza sastoji se od sledećih „gradivnih blokova“:

- Novčani tokovi po ispunjenju ugovorne obaveze, koji se sastoje od:
 - sadašnje vrednosti verovatno ponderisane procene budućih novčanih tokova, odnosno budućih priliva i odliva gotovine koji se direktno tiču ispunjenja portfelja ugovora (premije, štete i druge pogodnosti za korisnike ugovora);
 - korekcije koja odražava vremensku vrednost novca i finansijske rizike koji se odnose na buduće tokove gotovine, u meri u kojoj finansijski rizici nisu uključeni u procene budućih novčanih tokova;

07.04. 2025. i Jonathan Kemp, Clair Le Poidevin, IFRS 17 Insurance contracts measurement and applicability, 2021, dostupno na adresi: <https://www.bwccgroup.com/Factsheets/Insurance/IFRS17%20Measurement%20and%20Applicability.pdf> pristupljeno 31. 1. 2025.

²⁷ Katarina Mikić, *Vrednovanje obaveza iz Ugovora o osiguranju prema MSFI 17*, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, 2021, 14.

²⁸ Omar Alhawtmeh, „The Impact of IFRS 17 on the Development of Accounting Measurement and Disclosure, in Addition to Improving the Quality of Financial Reports, Considering Compliance with the Requirements of IFRS 4—Jordanian Insurance Companies-Field Study“, *Sustainability*, Vol. 2023, No. 15, 8612, 3.

- korekcije rizika za nefinansijski rizik.
- ugovorne marže usluge (engl. *Contractual Service Margin – CSM*) koja je komponenta imovine ili obaveza iz ugovora o osiguranju i predstavlja procenjenu nezarađenu dobit koju će osiguravajuća kuća priznati ako i kada bude pružila usluge ugovora o osiguranju imaocu polise u budućem periodu.²⁹ Ugovorna marža usluge se priznaje u bilansu uspeha (ako se očekuje da će biti gubitak) ili u bilansu stanja kao obaveza (ako se očekuje da će biti dobit) i predstavlja procenu buduće profitabilnosti kompanije. Promene u marži pružaju informacije o profitabilnosti novih poslova i promenama u profitabilnosti postojećih ugovora.³⁰

Zbir navedenih „gradivnih blokova“ formira ukupne obaveze iz osiguranja. Vrednovanje obaveza iz ugovora o osiguranju obavlja se pri početnom priznavanju ugovora, ali i za svaki naredni izveštajni period. U svrhu objašnjenja opšteg modela vrednovanja obaveza, u nastavku će biti prikazan primer kako „gradivni blokovi“ međusobno deluju u merenju portfelja ugovora o osiguranju.

Primer za opšti model vrednovanja obaveza³¹

„Planet osiguranje“ d.o.o. sklopilo je 100 trogodišnjih polisa osiguranja koje počinju 1. januara 2022. godine. Te polise osiguravaju vlasnike kućnih ljubimaca do 50% svih veterinarskih računa koje imaju u vezi sa svojim ljubimcima tokom perioda pokrića polise.

Svaki nosilac polise dužan je da plati godišnju premiju od 90 novčanih jedinica (n. j.), koja se plaća prvog dana svake kalendarske godine tokom perioda pokrića. Za potrebe merenja ugovora o osiguranju prema MSFI 17, a na osnovu prethodnog iskustva sa sličnim vrstama polisa osiguranja, „Planet osiguranje“ d.o.o. usvaja sledeće pretpostavke:

- očekivani godišnji odlivi gotovine su 7.000 novčanih jedinica godišnje (uključujući potraživanja i administrativne troškove);
- sva potraživanja iz osiguranja koja nastanu u toku godine biće isplaćena na kraju te godine;

²⁹ BDO Australia, Applying the General Measurement Model in IFRS 17 Insurance Contracts to a portfolio of insurance contracts, 2021, dostupno na adresi: <https://www.bdo.com.au/en-au/content/accounting-news/accounting-news-october-2021/general-measurement-model> pristupljeno 14. 2. 2025.

³⁰ Darrel Scott, Najnovije informacije o IFRS-ima za regulatore: IFRS 17 – Ugovori o osiguranju, 13–14. 12. 2021, dostupno na adresi: <https://cfr.worldbank.org/sites/default/files/2021-12/4.%20%20IFRS%2017%20Regulation-new%20BCS.pdf> pristupljeno 2. 1. 2025.

³¹ Prilagođeno prema: BDO Australia, Applying the General Measurement Model in IFRS 17 Insurance Contracts to a portfolio of insurance contracts, 2021, dostupno na adresi: <https://www.bdo.com.au/en-au/content/accounting-news/accounting-news-october-2021/general-measurement-model> pristupljeno 14. 2. 2025.

- nijedna polisa neće isteći tokom perioda pokrića i nikakvi periodi produženja se ne nude u okviru polise;
- diskontna stopa iznosi 5% godišnje;
- „Planet osiguranje“ d.o.o. nije izloženo bilo kakvom materijalnom finansijskom riziku u pogledu polisa osiguranja;
- korekcija rizika za nefinansijski rizik iznosi 5% sadašnje vrednosti očekivanih odliva gotovine;
- „Planet osiguranje“ d.o.o. ne snosi početne troškove nabavke u vezi s polisama osiguranja.

Na osnovu gore navedenog, „Planet osiguranje“ d.o.o. meri portfelj polisa osiguranja kućnih ljubimaca prilikom početnog priznavanja na sledeći način:³²

Tabela 4. Početno vrednovanje portfelja polisa osiguranja

Procena sadašnje vrednosti budućih priliva gotovine	(25.735)
Procena sadašnje vrednosti budućih odliva gotovine	19.063
Procena sadašnje vrednosti budućih (neto) novčanih tokova	(6.672)
Korekcija rizika za nefinansijski rizik	953
Ispunjenje novčanih tokova – videti pod: a) ispod	(5719)
Ugovorna marža usluge – videti pod: b) ispod	5719
Ugovor o osiguranju (aktiva)/obaveze pri početnom priznavanju	0

Napomene uz Tabelu 4:

- a) Nefinansijski rizici uključuju rizike razvoja potraživanja (isključujući rizike povezane s direktnim indeksom inflacije) i rizike od troškova (rizik neočekivanih promena u troškovima u vezi sa sprovođenjem ugovora) koji su povezani sa ugovorima o osiguranju, ali nisu finansijske prirode. Nefinansijski rizik takođe može uključivati rizike od prestanka i postojanosti, a to su rizici da će nosilac polise iskoristiti bilo kakvo obnavljanje, predaju, konverziju ili drugu opciju koja mu je dostupna u okviru polise a koja menja iznos, dospeće, prirodu ili neizvesnost iznosa koje će dobiti po polisi. Međutim, u tom primeru se pretpostavlja da nijedna polisa neće prestati tokom perioda pokrića i da se u okviru polise ne nude periodi produženja.
- b) MSFI 17 (paragraf 38) zahteva od osiguravajućih kuća da mere ugovornu maržu usluge pri početnom priznavanju portfelja ugovora o osiguranju u iznosu koji ne dovodi do prihoda ili rashoda što proističu iz početnog priznavanja novčanih tokova ispunjenja ugovorne obaveze.

³² MSFI 17 (par. 32) zahteva da novčani tokovi ispunjenja ugovorne obaveze obuhvataju procene budućih tokova gotovine (prilivi i odlivi), prilagođene da odražavaju vremensku vrednost novca i sve finansijske rizike u vezi s tim budućim tokovima gotovine i korekcije rizika za nefinansijski rizik.

Tabela 5. Prva godina od sklapanja trogodišnjih polisa osiguranja

Na dan 31. 12. 2022. godine	Procena sadašnje vrednosti budućih novčanih tokova	Korekcija rizika za nefinansijski rizik	Ugovorna marža usluge	Ugovor o osiguranju (aktiva)/ obaveze
Početno stanje – (aktiva)/ obaveze	0	0	0	0
Promene vezane za buduće usluge: novi ugovori o osiguranju	(6672)	953	5.719	0
Prilivi gotovine	9000	0	0	9000
Troškovi finansiranja osiguranja	953	48	286	1287
Prihodi od finansiranja osiguranja – videti pod: a) ispod	(837)	0	0	(837)
Promene koje se odnose na tekuće usluge – videti pod: b) ispod	0	(398)	(2,001)	(2399)
Odlivi gotovine	(7000)	0	0	(7000)
Zaključno stanje – (aktiva)/ obaveze	(4556)	603	4004	51

Tabela 6. Druga godina od sklapanja trogodišnjih polisa osiguranja

Na dan 31. 12. 2023. godine	Procena sadašnje vrednosti budućih novčanih tokova	Korekcija rizika za nefinansijski rizik	Ugovorna marža usluge	Ugovor o osiguranju (aktiva)/ obaveze
Početno stanje – (aktiva)/ obaveze	(4556)	603	4004	51
Promene vezane za buduće usluge: novi ugovori o osiguranju	0	0	0	0
Prilivi gotovine	9000	0	0	9000
Troškovi finansiranja osiguranja	651	30	200	881
Prihodi od finansiranja osiguranja – videti pod: a) ispod	(429)	0	0	(429)
Promene koje se odnose na tekuće usluge – videti pod: b) ispod	0	(380)	(2,102)	(2482)

Odlivi gotovine	(7000)	0	0	(7.000)
Zaključno stanje – (aktiva)/obaveze	(2334)	253	2102	21

Tabela 7. Treća godina od sklapanja trogodišnjih polisa osiguranja

Na dan 31. 12. 2024. godine	Procena sadašnje vrednosti budućih novčanih tokova	Korekcija rizika za nefinansijski rizik	Ugovorna marža usluge	Ugovor o osiguranju (aktiva)/obaveze
Početno stanje – (aktiva)/obaveze	(2334)	253	2.102	21
Promene vezane za buduće usluge: novi ugovori o osiguranju	0	0	0	0
Prilivi gotovine	9000	0	0	9000
Troškovi finansiranja osiguranja	334	13	105	452
Prihodi od finansiranja osiguranja – videti pod: a) ispod	0	0	0	0
Promene koje se odnose na tekuće usluge – videti pod: b) ispod	0	(266)	(2207)	(2473)
Odlivi gotovine	(7000)	0	0	(7000)
Zaključno stanje – (aktiva)/obaveze	0	0	0	0

Napomene uz Tabele 5, 6 i 7:

- Kada ugovor o osiguranju dovede do budućih priliva gotovine u obliku godišnjih premija, kompanija koja emituje ugovore o osiguranju priznaće prihode od kamata kako se potraživanja za premiju budu gasila.
- Kada se stvarno stanje poklapa s pretpostavkama kompanije u vezi sa ugovorima o osiguranju koje emituje, tada nema promena u vezi s tekućim uslugama koje utiču na procene sadašnje vrednosti budućih tokova gotovine. Međutim, korekcija rizika za nefinansijski rizik i ugovorna marža usluge će se gasiti tokom perioda pokrića, u skladu sa idejom da se „Planet osiguranje“ d.o.o. oslobađa rizika osiguranja dok pruža usluge osiguranja.

2. Ostali modeli vrednovanja obaveza

U slučaju da u ugovoru o osiguranju postoje karakteristike direktnog učešća, kompanija treba da razmotri primenu **modela varijabilne naknade**, koji predstavlja

varijaciju opšteg modela i primenljiv je na ugovore u kojima su osiguranici većinski nosioci investicionog rizika. Takvi ugovori o osiguranju su u suštini ugovori o uslugama i oni se odnose na ulaganja prema kojima osiguravajuća kuća obećava povraćaj ulaganja na osnovu „osnovnih stavki“. Primer takvih ugovora su ugovori o životnom osiguranju sa učešćem u dobiti od kamata koje su rezultat ulaganja štedne (investicione) premije u investicione fondove.

Prilikom početnog priznavanja obaveza, ne postoji razlika u merenju između ugovora sa karakteristika direktnog učešća ili bez njih: sve vrste ugovora se mere na isti način (osim modela alociranih premija, o čemu će biti reči u nastavku). To znači da se ugovorna marža usluge pri početnom priznavanju meri na isti način. Ključna razlika između opšteg modela i modela varijabilne naknade evidentna je tek pri naknadnom vrednovanju obaveza. Navedena razlika proizlazi iz shvatanja da ugovori s karakteristikama direktnog učešća generalno imaju profitabilnost koja u velikoj meri zavisi od kretanja na tržištu. Stoga su, samo za te ugovore, ekonomska kretanja u vrednosti udela osiguravajuće kuće u „osnovnim stavkama“ ugrađena u ugovornu maržu usluge. Model varijable naknade prilagođava ugovornu maržu usluge na osnovu promena u delu entiteta u fer vrednosti „osnovnih stavki“, obezbeđujući da merenje obaveza iz ugovora o osiguranju odražava promenljivu prirodu ovih ugovora.

Model varijabilne naknade, kao što to stoji u samom nazivu, uvodi koncept *varijabilne naknade* koja je definisana kao udeo kompanije u „osnovnim stavkama“ kao naknada za usluge koje pruža.³³ Naime, osiguravajuća kuća se obavezuje da će uložiti novac osiguranika u imovinu za koju se očekuje porast vrednosti. Osiguravajuća kuća naplaćuje naknadu za upravljanje tom imovinom, koja se naziva „varijabilna naknada“. Vrednost te naknade se menja u zavisnosti od vrednosti imovine. Model varijabilne naknade, dakle, pruža mogućnost da se unošenjem ekonomskih kretanja u ugovornu maržu usluge ona redovno ažurira, što odražava činjenicu da je buduća profitabilnost kompanije značajno pod uticajem kretanja na tržištu. Bez tog ugrađenog mehanizma, rezultat usluga osiguranja za te proizvode ne bi odražavao stvarnost, a neto rezultat ulaganja bio bi više podložan promenama (izraženi volatilitet). Zbog toga se kaže da je glavna prednost primene modela varijabilne naknade bolje upravljanje volatilnošću bilansa stanja osiguravajuće kuće.³⁴

Model alociranih premija je uprošćen, dakle najjednostavniji od tri modela. Primenljiv je na ugovore koji traju do godinu dana i može se dokazati da njegova primena neće dovesti do materijalno drugačijih rezultata nego pri primeni opšteg

³³ Wijdan Yousuf (Chair) et al., IFRS 17: How to choose the measurement model. Institute and Faculty of Actuaries (IFoA), London, UK, 17.7.2019, dostupno na adresi: https://www.actuaries.org.uk/system/files/field/document/IFRS%2017_How%20to%20choose%20the%20measurement%20model_20190717.pdf pristupljeno 2. 2. 2025.

³⁴ *Ibidem*.

modela.³⁵ Taj model se primenjuje na ugovore o osiguranju u vezi s nesrećnim slučajem i imovinom.³⁶ To su ugovori o neživotnom osiguranju koji se obično povezuju s nesrećnim slučajem kao što su medicinski troškovi ili štete nastale na imovini.³⁷ Koristeći model alociranih premija, obaveze za preostala pokrića inicijalno će se priznati kao premije primljene pri početnom priznavanju, umanjene za sve tokove gotovine od sticanja osiguranja na taj datum. Naknadno, knjigovodstvena vrednost obaveze je knjigovodstvena vrednost na početku izveštajnog perioda uvećana za premije primljene u periodu, minus tokovi gotovine od sticanja osiguranja, plus amortizacija tokova gotovine od sticanja, umanjena za iznos priznat kao prihod od osiguranja za pokriće obezbeđeno u tom periodu, i umanjena za bilo koju komponentu investicionog potraživanja koja je plaćena ili preneti na nastalu obavezu (odštetni zahtevi).³⁸

Razlike između opšteg modela i modela alociranih premija su:³⁹

- pojednostavljeno merenje obaveza za preostalo pokriće za grupe ugovora o osiguranju koje nisu štetne;
- mogućnost neprilagođavanja budućih novčanih tokova na nastale štete za vremensku vrednost novca i finansijski rizik, ukoliko se očekuje da će ti novčani tokovi biti isplaćeni ili primljeni unutar jedne godine ili manje od datuma nastanka;
- mogućnost priznavanja troškova nabavke u vezi s polisama osiguranja kao rashoda kada nastanu;
- mogućnost procene štetnosti grupe ugovora samo ako činjenice i okolnosti ukazuju na to (dok opšti model zahteva procenu na svaki datum izveštavanja).

Uporedni prikaz opšteg modela i modela alociranih premija nalazi se u nastavku (videti Tabelu 8).

³⁵ Jonathan Kemp, Clair Le Poidevin, IFRS 17 Insurance contracts measurement and applicability, 2021, dostupno na adresi: <https://www.bwcigroup.com/Factsheets/Insurance/IFRS17%20Measurement%20and%20Applicability.pdf> pristupljeno 31. 1. 2025.

³⁶ Björn Widing, Jimmy Jansson, "Valuation Practices of IFRS 17", Royal Institute of Technology, School of Engineering Sciences, Stockholm, Sweden, 2018, 7.

³⁷ *Ibidem*, 5.

³⁸ Rada Stojanović et al., *Primena Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja*, Računovodstvo d.o.o., Beograd, 2019, 534.

³⁹ Katarina Mikić, *Vrednovanje obveza iz Ugovora o osiguranju prema MSFI 17*, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, 2021, 33.

Tabela 8. Uporedni prikaz opšteg modela i modela alociranih premija⁴⁰

<i>Opšti model vrednovanja obaveza</i>	<i>Model alociranih premija</i>
Ugovorna marža usluge	Komponenta slična nezarađenoj premiji (umanjena za direktne troškove nabavke)
Korekcija rizika	
Diskontovanje	
Najbolja procena ispunjenja novčanih tokova	
Korekcija rizika	Korekcija rizika
Diskontovanje	Diskontovanje
Najbolja procena ispunjenja novčanih tokova	Najbolja procena ispunjenja novčanih tokova

U svrhu objašnjenja modela alociranih premija za vrednovanje obaveza, u nastavku će biti prikazan primer.

Primer za model alociranih premija

Osnove pretpostavke primera date su u Tabeli 9.

Tabela 9. Osnovne pretpostavke primera

Osiguranje od auto-odgovornosti	
Broj polisa:	1
Početak osiguranja:	1. 7. 2023.
Trajanje osiguranja u godinama:	1
Premija osiguranja:	100 novčanih jedinica (n. j.)
Dinamika plaćanja premije:	godišnje

Pretpostavke od značaja za vrednovanje obaveza:

- Premija je u potpunosti primljena pri sklapanju ugovora o osiguranju.
- Osiguravajuća kuća se odlučuje na odlaganje direktnih troškova nabavke.
- Pretpostavka je da ugovor nije štetan, te da nema diskontovanja zbog njegovog kratkog trajanja.
- Na datum bilansa 31. 12. 2023. godine postoje isplaćene štete od 10 n. j., te štete koje su nastale u periodu ali još nisu isplaćene čine rezervu u iznosu od 18 n. j. Korekcija za nefinansijski rizik za nastale štete iznosi 3 n. j.

⁴⁰ Korigovano prema: Wijdan Yousuf (Chair) *et al.*, IFRS 17: How to choose the measurement model. Institute and Faculty of Actuaries (IFoA), London, UK, 17.7.2019, dostupno na adresi: https://www.actuaries.org.uk/system/files/field/document/IFRS%2017_How%20to%20choose%20the%20measurement%20model_20190717.pdf pristupljeno 2. 2. 2025.

- Na datum bilansa 31. 12. 2024. godine postoje isplaćene štete od 30 n. j., te štete koje su nastale u periodu ali nisu isplaćene čine rezervu od 27 n. j. Korekcija za nefinansijski rizik za nastale štete iznosi 6 n. j.

Budući da je trajanje ugovora jedna godina, moguće je automatski primeniti model alociranih premija. U nastavku (videti Tabelu 10) biće prikazane obaveze za preostalo pokriće i obaveze za nastale štete na kraju svakog izveštajnog perioda.

Tabela 10. Vrednovanje obaveza prema modelu alociranih premija⁴¹

Obaveze	Početno vrednovanje	Datum bilansa stanja	
	1. 7. 2023.	31. 12. 2023.	31. 12. 2024.
Obaveze za preostalo pokriće:	90	45	0
Premija	100	50	0
Direktni troškovi nabavke	(10)	(5)	0
Obaveze za nastale štete:	0	21	33
Sadašnja vrednost nastalih šteta	0	18	27
Korekcija za nefinansijski rizik	0	3	6

Obaveze za preostalo pokriće pri početnom vrednovanju iznose 90 n. j. Ovaj iznos je rezultat razlike između iznosa primljene premije (100 n. j.) i iznosa isplate povezane s novčanim tokovima nabavke (10 n. j.). Na datum bilansa 31. 12. 2023. godine obaveze za preostalo pokriće iznose 45 n. j. Taj iznos predstavlja zbir prethodne knjigovodstvene vrednosti obaveza za preostalo pokriće (90 n. j.) i iznosa amortizacije novčanih tokova nabavke za taj period (5 n. j.) koji se zatim umanjuje za iznos priznat kao prihod od premije tokom perioda (50 n. j.). Na isti datum bilansa, obaveze za nastale štete iznose 21 n. j. Do navedenog iznosa se dolazi tako što se štete nastale u periodu u iznosu od 18 n. j. (ali koje još nisu plaćene, pa se nalaze u rezervi šteta) saberu s korekcijom za nefinansijski rizik u iznosu od 3 n. j. U narednom izveštajnom periodu, na datum bilansa 31. 12. 2024. godine, obaveza za preostalo pokriće je istekla, odnosno iznosi 0 n. j., dok obaveze za nastale štete iznose 33 n. j. Navedeni iznos je dobijen sabiranjem rezervi šteta od 27 n. j. sa korekcijom za nefinansijski rizik od 6 n. j.⁴²

IV Zaključak

Svaki novodoneti MSFI imao je za cilj slične reforme u oblasti finansijskog izveštavanja, koje su pak za posledicu imale nastavak harmonizacije, bolju transparentnost i veći kvalitet informacija sadržanih u finansijskim izveštajima. Koristi od

⁴¹ Korigovano prema: Katarina Mikić, *Vrednovanje obveza iz Ugovora o osiguranju prema MSFI 17*, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, 2021, 36.

⁴² Korigovano prema: *Ibidem*, str. 36–37.

takvih reformi bile su uvek dvostrane: kompanije bi dobile uporedivije finansijske izveštaje, a zainteresovane strane bolju informacionu osnovu za bolju procenu uspeha, performansi i rizika kompanija. Donošenje standarda *MSFI 17 – Ugovori o osiguranju* najavljeno je kao nesumnjivo najznačajnija promena u zahtevima osiguranja u poslednjih 20 godina.

Usklađivanje vrednovanja i prezentacije pozicija u finansijskim izveštajima u svim MSFI jurisdikcijama, usklađivanje s drugim delatnostima u oblasti finansijskog izveštavanja, te unapređenje kvalitativnih karakteristika finansijskih izveštaja (uporedivost, transparentnost, korisnost) jesu najistaknutije prednosti MSFI 17, ali ujedno i nedostaci zamenjenog MSFI 4. Procena buduće profitabilnosti kompanije, utvrđivanje nezarađene dobiti, procene koje se ažuriraju u svakom izveštajnom periodu i diskontna stopa zasnovana na novčanim tokovima iz ugovora samo su neke od konkretnih novina koje su uvedene primenom MSFI 17. Značajne promene nakon uvođenja MSFI 17 pretrpeo je bilans uspeha, dok se bilans stanja nije značajno menjao. U bilans uspeha uvedeno je odvojeno prikazivanje rezultata, to jest zasebno prikazivanje rezultata od usluga osiguranja i rezultata od finansiranja osiguranja. Unapređenja su uvedena i u delu obelodanjivanja, tako da je sada održiva jedna računovodstvena politika za sve ugovore o osiguranju na nivou cele delatnosti.

Odlike novog pristupa računovodstvene prakse ugovora o osiguranju pomoći će zainteresovanim stranama da bolje razumeju finansijski učinak osiguravača i izloženost riziku, kao i da uspešnije procene uticaj koji ugovori o osiguranju imaju na finansijsku poziciju, performanse i tokove gotovine osiguravača u odnosu na druge osiguravajuće kuće, u odnosu na druge delatnosti i tokom vremena.

Literatura

- Alhawtmeh, O., „The Impact of IFRS 17 on the Development of Accounting Measurement and Disclosure, in Addition to Improving the Quality of Financial Reports, Considering Compliance with the Requirements of IFRS 4—Jordanian Insurance Companies-Field Study“, *Sustainability*, Vol. 2023, No. 15, 8612, <https://doi.org/10.3390/su15118612>
- BDO Australia, Applying the General Measurement Model in IFRS 17 Insurance Contracts to a portfolio of insurance contracts, 2021, dostupno na adresi: <https://www.bdo.com.au/en-au/content/accounting-news/accounting-news-october-2021/general-measurement-model>, 14. 2. 2025.
- Dahiyata, D., Owaisa, W., „The expected impact of applying IFRS (17) insurance contracts on the quality of financial reports“, *Accounting*, Vol. 2021, No. 7.
- Filipović, R., „Šta nam donosi standard MSFI 17?“ 15.6.2022., dostupno na adresi: <https://bonitet.com/sta-nam-donosi-standard-msfi-17/>, 24. 1. 2025.

- IASB, Conceptual Framework for Financial Reporting, 2018, 2.39-2.43, dostupno na adresi: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/conceptual-framework-for-financial-reporting.pdf>, 5. 1. 2025.
- IFRS Foundation, IFRS 17 Insurance Contracts, dostupno na adresi: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/ifrs-17-insurance-contracts.pdf?bypass=on>, 21. 1. 2025.
- IFRS Foundation, IFRS Standards Fact Sheet, 2017, dostupno na adresi: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/insurance-contracts/ifrs-standard/ifrs-17-factsheet.pdf>, 11. 2. 2025.
- Kemp, J., Le Poidevin, C., IFRS 17 Insurance contracts measurement and applicability, 2021, dostupno na adresi: <https://www.bwcigroup.com/Factsheets/Insurance/IFRS17%20Measurement%20and%20Applicability.pdf>, 31. 1. 2025.
- Kočović, J., et al., "Pravci razvoja tržišta osiguranja", *Tokovi osiguranja*, br. 3/2024.
- Mikić, K., *Vrednovanje obveza iz Ugovora o osiguranju prema MSFI 17*, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, 2021.
- Nikolaou, H., An Introduction to IFRS 17, 15. 7. 2024, dostupno na adresi: <https://www.addactis.com/blog/ifrs17-definitions>, 17. 1. 2025.
- Phage, M., Introduction to IFRS 17, 17. 5. 2021, dostupno na adresi: https://www.munichre.com/content/dam/munichre/contentlounge/website-pieces/documents/Introduction-to-IFRS-17-May2021-LIMA-MoG.pdf/_jcr_content/renditions/original./Introduction-to-IFRS-17-May2021-LIMA-MoG.pdf, 29. 1. 2025.
- Radić Blažin, A., „Nova era računovodstva u osiguranju: Međunarodni računovodstveni standard financijskog izveštavanja 17", *Hrvatski časopis za osiguranje*, br. 6/2022.
- Scott, D., Najnovije informacije o IFRS-ima za regulatore: IFRS 17 – Ugovori o osiguranju, 13–14. 12. 2021, dostupno na adresi: <https://cfr.worldbank.org/sites/default/files/2021-12/4.%20%20IFRS%2017%20Regulation-new%20BCS.pdf>, 2. 1. 2025.
- Stojanović R., et al., *Primena Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja*, Računovodstvo d.o.o., Beograd, 2019.
- Vienna Insurance Group and KPMG, 10 Questions regarding IFRS 17, dostupno na adresi: <https://group.vig/media/i2ljz52m/10-questions-regarding-ifrs-17-kpmg-and-vig.pdf>, 7. 4. 2025.
- Widing, B., Jansson, J., „Valuation Practices of IFRS 17", Royal Institute of Technology, School of Engineering Sciences, Stockholm, Sweden, 2018.

- Yousuf (Chair), W., *et al.*, IFRS 17: How to choose the measurement model. Institute and Faculty of Actuaries (IFoA), London, UK, 17. 7. 2019, dostupno na adresi: https://www.actuaries.org.uk/system/files/field/document/IFRS%2017_How%20to%20choose%20the%20measurement%20model_20190717.pdf, 2. 2. 2025.
- Zakon o računovodstvu, *Službeni glasnik RS*, br. 73/2019 i 44/2021 – dr. zakon.